

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у вересні 2023 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

**Загальні питання
В Україні**

6 вересня у Києві, у Софії Київській, відбувся третій Саміт перших леді та джентльменів, ініційований дружиною президента України Оленою Зеленською. Його цьогорічна тема – «Ментальне здоров'я: крихкість і стійкість майбутнього». До заходу особисто чи за допомогою відеозв'язку приєдналися 29 учасників, серед яких перші леді та джентльмени низки країн, президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн та голова Європейської комісії Роберта Меццола. Як спеціальний гість на панелях саміту виступив держсекретар США Ентоні Блінкен. Ведучими заходу стали британський актор, режисер і письменник Стівен Фрай та українська журналістка Ганна Гомонай. Саміт складався з трьох панелей, зокрема на панелі «Вплив війни на ментальне здоров'я» відбулася розмова «Бути людиною на війні» (на головній сцені заходу). Її модератором був французький письменник, режисер Бернар-Анрі Леві. Окремо учасники саміту приділили увагу темі «Покоління, яке керуватиме світом за 15 років». До цієї панелі долучився онлайн американський кіноактор Річард Гір. На спеціальній додатковій локації Mental Stage дискутували про вплив культури на ментальний стан. Участь у цій розмові взяли французький режисер, сценарист і актор Мішель Азанавічус, українські фотографи Влада та Костянтин Ліберови, американський актор, кінорежисер, сценарист і продюсер Шон Пенн.

III Конгрес культури на тему «UKRAINE! UNMUTED: Україна бере голос» зібрав 7 – 9 вересня у Львові учасників з різних міст України і таких країн, як Чехія, Литва, Польща, Угорщина, Бельгія, Велика Британія, Боснія та Герцеговина, Японія та інших. У фокусі конгресу були реалії та виклики, що постали перед українським суспільством та культурою після 24 лютого 2022 року. На події представники сфери культури говорили про досвід переживання та професійну діяльність під час війни, аналізували тенденції у галузі, культурній дипломатії України, потребу реформування, зокрема в контексті майбутньої відбудови України та зміцнення суспільства. Упродовж трьох днів конгресу діяли послідовні тематичні блоки – «Мова війни», «Міграція», «Пробудження голосу». Серед закордонних спікерів були Кшиштоф Чижевський (Польща), Нермі-

на Омербегович (Боснія і Герцеговина), онлайн долучилися Роберт Кемпбел (Японія), Діана Воннак (Угорщина). Паралельно на конгресі працювала й супровідна програма «Разом» – блок про європейську співпрацю. Це – події від партнерів: Офісу ЮНЕСКО в Україні, Міжнародного фонду «Відродження», Українського інституту (спільно з Інститутом стратегії культури), Lviv Media Forum, а також Міністерства культури Чехії та Чеського комітету Міжнародної ради музеїв. Ці заходи були сфокусовані на практичних питаннях, наприклад, політиці у сфері культури, ролі культури у відновленні України, роботі зі спадщиною під час війни чи боротьбі з російською пропагандою у міжнародному контексті.

Український ПЕН та Український інститут запустили програму візитів іноземних письменників, журналістів та культурних діячів в Україну – In Solidarity With Ukraine («Солідарні з Україною»). Перша делегація приїхала з Італії. Мета програми – продемонструвати наслідки злочинів російської армії проти України та її культури, надати учасникам делегації відчуття контексту та розуміння нинішньої ситуації в Україні в умовах війни. До складу делегації входили старша наукова співробітниця Інституту міжнародних відносин у Римі (Istituto Affari Internazionali), член Європейської лідерської мережі (European Leadership Network) Нона Міхелідзе, журналістка медіа Il Foglio Паола Педуцці, головний редактор онлайн-видання Linkiesta Крістіан Рокка, директор книжкового фестивалю Una Montagna di Libri Франческо Кямулера та політичний та економічний журналіст, редактор в Domani Editoriale Давіде Марія Де Лука. За час свого перебування в Україні з 5 по 9 вересня учасники програми на власні очі побачили деокуповані міста і села, зустрілися з представниками Міністерства закордонних справ України і Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим. Серед громадських та правозахисних організацій ознайомилися з Центром громадянських свобод, Truth Hounds, Крим SOS. Спілкувалися з представниками Книжкового Арсеналу, Довженко-Центру, Національного художнього музею України, Музею Ханенків. Відвідали Мистецький Арсенал та Український Дім, а у Veteran Hub говорили з українськими військовими. У межах програми також відбулася публічна дискусія «Чи можуть демократії захистити себе», під час якої італійська делегація спілкувалася про силу та переосмислення демократії в умовах війни.

Тимчасово виконувач обов'язків міністра культури та інформаційної політики Р. Карандєєв провів 4 вересня зустріч зі спеціальним посланником міністра закордонних справ Італії, координатором робочої групи з питань відбудови та зміцнення стійкості України Давіде Ла Чечіліа. Сторони обговорили посилення захисту та відновлення культурної спадщини України в контексті співробітництва між обома країнами. Ростислав Карандєєв зазначив, що Україна має велику потребу у реставраторах, і сподівається на фахову та технічну допомогу з боку Італії. Своєю чергою італійська сторона висловила готовність стати патронатом у відновленні Одеси, зокрема, Спасо-Преображенського кафедрального собору, який постраждав внаслідок російських атак.

20 вересня заступники міністра культури та інформаційної політики України Анастасія Бондар та Тарас Шевченко взяли участь в онлайн-зустрічі з чеськими колегами на чолі з Ондрейом Храстом, заступником міністра культури Чеської Республіки. Учасники зустрічі обговорили майбутні шляхи співпраці та

можливості розширення спільних культурних проєктів. Основну увагу було приділено збереженню культурної спадщини, цифровізації та ментальному здоров'ю.

За кордоном

18 вересня розпочався візит до США президента України Володимира Зеленського та першої леді Олени Зеленської, важливою частиною якого була участь в заходах 78-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку. Зокрема на полях Генасамблеї перша леді разом із генеральною директоркою ЮНЕСКО Одрі Азуле та за участі Прем'єр-міністра Албанії Еді Рами, Прем'єр-міністра Мальти Роберта Абели та Президента Португалії Марселу Ребелу де Соузи відкрила виставку ЮНЕСКО «Розбудова миру та стійкості через культуру: перетин культури, кризи та сталого розвитку». Її мета – зміцнення міжнародної солідарності для захисту культури у військових конфліктах. Експозиція демонструвала, як ЮНЕСКО захищає культурну спадщину в контекстах Іраку, Ємену, Афганістану та України. На ній, зокрема, було представлено світлини українських пам'яток архітектури, зруйнованих росією. На початку 78-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН відбулася презентація документальної стрічки «20 днів у Маріуполі» Мстислава Чернова. Перегляд організували представники Великої Британії та США. У Нью-Йорку Олена Зеленська також відвідала відомий художній музей США – Музей мистецтва Метрополітен, де разом з директором установи Максом Холляйном та віцепрезидентом Кеннетом Вейном презентувала кампанію «МЕТ говорить українською» зі створення україномовних аудіокоментарів для експонатів музею. А у Джорджтаунському університеті Вашингтона взяла участь у відкритті «Української книжкової полицки». Подія відбулася у рамках проєкту, що реалізується по всьому світу під патронатом першої леді України. Своєю чергою президент Володимир Зеленський у рамках закордонного візиту нагородив видатних діячів української діаспори у США: орденом «За заслуги» II ступеня – президента Українського конгресового комітету Америки Андрія Футея, а також виконавчого віцепрезидента Українського конгресового комітету Америки Михайла Савківа; відзнакою президента України – Хрестом Івана Мазепи – Аллу Лопаткіну, президентку Ukrainian Resistance Foundation. Василю Гречинському, художньому керівнику та диригенту українського хору «Думка» (США) надано почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України». Також під час робочого візиту до США Володимир Зеленський узяв участь у церемонії повернення культурних цінностей, викрадених російськими загарбниками з тимчасово окупованих територій України.

Тимчасово виконуючий обов'язки міністра культури та інформаційної політики України Ростислав Карандеєв звернувся з вітальним словом до учасників 17-го Форуму європейських керівників у сфері культурної спадщини, що проходив з 27 по 29 вересня в іспанському місті Севілья. Темою цього річного форуму була «Спадщина: живий механізм». Захід є майданчиком для обміну досвідом між різними країнами з питань збереження європейської нематеріальної культурної спадщини, а також обговорення найкращих практик в контексті міжнародного співробітництва. Під час відеозвернення Ростислав Карандеєв підкреслив, що збереження культурної спадщини України стає надзвичайно

важливим завданням у сучасних умовах, і це потребує підтримки міжнародних партнерів.

Крім того, 20 вересня Ростислав Карандєєв виступив онлайн на 12-му Дорадчому форумі культурних маршрутів Ради Європи у польському місті Лодзь. Цьогорічний форум мав тему: «Культурні маршрути: соціальний та креативний аспект культурної спадщини в постіндустріальному контексті». У своєму виступі очільник відомства висловив надію на підтримку рішень в інтересах України в рамках програми «Культурні маршрути» Ради Європи та розповів про новий сертифікований маршрут, що невдовзі з'явиться в Україні, – «Подільський шлях святого Якова «Camino Podolico», що дозволить популяризувати і розвивати місцеву спадщину на міжнародному рівні.

Заступниця міністра культури та інформаційної політики України Анастасія Бондар взяла участь у роботі саміту «World for Ukraine 2023», що проходив 28 – 29 вересня у польському місті Жешув. Саміт став майданчиком для обговорення міжгалузевих питань та співпраці багатьох зацікавлених сторін в умовах війни в Україні. Анастасія Бондар виступила на панельній дискусії «Малі та великі перемоги в Україні – долаємо виклики разом», де розповіла про труднощі збереження культурної спадщини України під час повномасштабної війни.

Актуальним питанням захисту музейних, бібліотечних та архівних фондів в умовах війни було присвячено міжнародний форум «Безпечні фонди – безпечна спадщина. Музеї, бібліотеки, архіви перед обличчям загроз», який відбувся 26 – 28 вересня у Кракові (Польща). З програмними промовама на форумі виступили Анатолій Хромов, голова Державної архівної служби України, Тетяна Ігошина, заступниця директора Харківського літературного музею, Ярослав Файзулін, директор Центрального державного історичного архіву України та ін.

Нові можливості інвестицій в культуру обговорили під час панелі «Via Culturalia – співпраця у Міжмор'ї: Чому культурні інституції мусять бути двигуном кооперації в регіоні», яка відбулася у рамках Міжнародної конференції «Європа Карпат» у Польщі. Участь у заході брав директор Львівського історичного музею Роман Чмелик.

Міжнародна підтримка України

В Україні

Американський історик, професор Єльського університету Тімоті Снайдер лишається одним з голосів підтримки України у світі. У вересні Снайдер приїхав до Києва для участі у щорічній зустрічі Ялтинської європейської стратегії (YES), а також взяв інтерв'ю у Володимира та Олени Зеленських. Фрагменти розмови американський історик використає для написання своєї книги.

Новим амбасадором фандрейзингової платформи United24 став британський кіноактор Марк Стронг. Він працюватиме за напрямом «Освіта і наука» та зосередить зусилля на підтримці українських шкіл. Про це стало відомо після онлайн-зустрічі актора з президентом України Володимиром Зеленським 27 вересня.

У Бучі Київської області на пошкоджених будинках з'явилися два нові мурали, присвячені війні: «Портрет дівчини» та «Питання часу». Їх створили волонтери зі США: BANDIT, John Ashbaugh та Tristan George.

За кордоном

Нью-Йоркська Метрополітен-опера оголосила, що замовила нову оперу про викрадення та депортацію тисяч українських дітей росією. Твір буде написано на лібрето американського драматурга Джорджа Бранта українським композитором Максимом Коломійцем. Пітер Гелб, генеральний менеджер Метрополітен-опери, наголосив, що метою даного рішення було культурно підтримати Україну в її боротьбі за свободу.

Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн 13 вересня присвятила частину своєї щорічної промови «Про становище Європейського Союзу» на засіданні Європарламенту у Страсбурзі українській письменниці Вікторії Амеліній, яка загинула після російського ракетного удару по Краматорську. На засіданні Європарламенту був присутній письменник з Колумбії Ектор Абад Фасіолінсе, який був разом з Вікторією Амеліною під час обстрілу 27 червня. Він тримав її фото.

Американська акторка Крістін Девіс, яка обіймає посаду Посла доброї волі ООН, відвідала Молдову, де взяла участь у відкритті фестивалю української культури «Ukrainian Day in Moldova». Акторка також зустрілася з жінками-біженками з України.

Австралійська зірка театру і кіно Кейт Бланшетт стала модератором панельної дискусії про вплив війни та диктатури на дітей України та Білорусі. Подія відбулася 15 вересня безпосередньо перед прем'єрою вистави «Дике полювання Короля Стаха» в театрі Барбікан (Лондон, Велика Британія), під час якої було оголошено про початок благодійної кампанії «Листи надії» (Letter of Hope). В панелі, яку модерувала Кейт Бланшетт, взяла участь Оксана Лебедева, засновниця благодійного фонду Gen.Ukrainian.

У Великій Британії, у Церкві св. Івана Хрестителя у селищі Вулві, 2 вересня відбувся благодійний концерт на підтримку України, організований спільно з Асоціацією українських жінок у британському місті Ковентрі. До заходу долучилися мешканці сусідніх сіл, а також міст Ковентрі та Нанітон. Концертну програму підготував церковний хор української громади м. Ковентрі.

Альпійський музей Швейцарії запросив українців, які шукають захисту в цій країні, безкоштовно відвідати нову експозицію, присвячену маленькому гірському селищу Мітхольц, яке досі відчуває наслідки Другої світової війни.

Французький митець Емерік Луїссет відтворив у фото картину українського художника Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». Його робота називається «Здалеку чую відповідь козаків». На знімку зображено бійців 112-ї бригади територіальної оборони України.

У столиці Грузії Тбілісі з'явився пам'ятник Герою України Олександрю Мацієвському, розстріляному росіянами. Пам'ятник встановлено на приватній території Інституту трансплантації волосся з ініціативи засновника клініки Акакія Цілоسانی. Автор скульптури – Іраклій Деканозішвілі.

Вшанування пам'яті

В Україні

До Дня пам'яті жертв трагедії Бабиного Яру, 29 вересня, Світовий Конгрес Українців спільно з Українським інститутом національної пам'яті про-

вели міжрелігійну молитву пам'яті на території Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр». У заході взяли участь духовенство Православної церкви України та Української греко-католицької церкви, духовні лідери юдейських релігійних громад, представники влади і громадськості.

У межах міждержавного проєкту України і Литви з відновлення пам'яток, пов'язаних із вшануванням династії князів Острозьких, у Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра» 8 вересня було урочисто відкрито барельєф на честь військового та державного діяча Великого князівства Литовського, ктитора лаври князя Костянтина Острозького. Його встановлено на північному фасаді Успенського собору. Постійна співпраця Заповідника з литовськими партнерами триває за підтримки голови Благодійного фонду «Корона Князів Острозьких», почесного консула Литовської Республіки в Луганській області Робертаса Габуласа. Коштом цієї організації подібні барельєфи вже встановлено у Литві і Польщі. Під час урочистостей слово мали, зокрема, Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Вальдемарас Сарапінас та заступниця Надзвичайного і Поважного Посла Республіки Польща в Україні Агнешка Горальська.

Інформаційна безпека, медіа В Україні

23 вересня в Києві відбулася конференція «Штучний інтелект і дезінформація: викриття цифрової пропаганди», організована Інститутом інноваційного врядування за підтримки Посольства Великої Британії в Україні, а також у партнерстві із Національним проєктом з медіаграмотності «Фільтр», Единбурзьким університетом, компанією DCN Global, Асоціацією Fogum Arulum (базується у Румунії). Під час конференції обговорювалась роль соцмереж та Інтернету в поширенні дезінформації, правові та етичні аспекти дезінформації за допомогою штучного інтелекту та заходи, вжиті українським Урядом для вирішення питань етики ШІ. У відкритті конференції та у панельній дискусії на тему «Дезінформація ШІ – етичне та правове регулювання в Україні та ЄС» взяв участь заступник міністра культури та інформаційної безпеки України Тарас Шевченко.

26 та 27 вересня в Києві Міністерство культури та інформаційної політики України разом з Центром стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки за підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) та уряду Японії провели тренінг зі стратегічних комунікацій для міністерств та центральних органів виконавчої влади.

14 вересня, напередодні Дня пам'яті українських журналістів, які загинули, виконуючи свої професійні обов'язки, у виставковому центрі на території Національного музею історії України відбулося відкриття виставки «Розстріляна свобода слова». Її організаторами виступили Національна спілка журналістів України за підтримки неурядової правозахисної організації Civil Rights Defenders (Швеція); Мережа центрів журналістської солідарності, яка діє за підтримки Міжнародної та Європейської федерацій журналістів, а також ЮНЕСКО; Національний музей історії України у Другій світовій війні. На виставці було представлено матеріали, пов'язані з ризикованою роботою журналістів, інформація про загиблих внаслідок російської агресії та про тих, кого

нині переслідує російська влада, в тому числі у Криму, а також полонених медійників, документальні відеосвідчення потерпілих тощо.

За кордоном

Головна редакторка «Української правда» Севгіль Мусаєва, співзасновниця каналу «Громадське», виконавча директорка Лабораторії журналістики суспільного інтересу Наталія Гуменюк та головна редакторка і співзасновниця видання The Kyiv Independent Ольга Руденко стали лауреатками спеціальної німецької премії імені Ганса Йоахіма Фрідріхса, яку вручають критичним та неупередженим медійникам.

ЮНЕСКО оголосила про надання 200 стипендій для українських журналістів, редакторів, творчих працівників медіа інших спеціальностей для продовження їхньої професійної діяльності. Програма ЮНЕСКО Emergency Grants for Ukrainian Journalists покликана підтримати тих працівників медіа, які опинилися у скруті, втратили джерела доходу або ресурси для втілення суспільно важливих професійних планів.

Дні культури

За кордоном

У південнокорейському місті Пхьонтек упродовж 16–22 вересня тривав Тиждень української культури, реалізований Фундацією міжнародних обмінів Пхьонтека за підтримки мерії міста у співпраці з Посольством України. На церемонії відкриття виступили артисти української громади Кореї (Українці в Кореї/Ukrainians in Korea), український струнний квартет «Ліберте», Дитячий хор м. Пхьонтек, і Танцювальне товариство «Калина» Університету іноземних мов Ханкук. На галявині поруч з бібліотекою «Бедарі» було відкрито інтерактивні стенди для проведення майстер-класів зі створення паперових янголів і браслетів у національних кольорах. Також вперше в Кореї Посольство України презентувало Міжнародний марафон пересувних виставок «Формула миру в мистецтві дітей України», представлений дитячими творами з колекції БФ «Львівська дитяча галерея». Крім того, у бібліотеці «Бедарі» реалізовано проєкт «Українська книжкова полицка», відкрито фотовиставку про Україну та виставку малюнків українських дітей, учасників Міжнародного художнього фестивалю МАЛЮЙ.UA.WAR.

Франко-українська асоціація «Idées sans Frontières» організувала Дні української культури «Слава Україні!», що відбулися 23 вересня у місті Ле-Перресюр-Марн (Франція). Програма заходу включала гастрономію, стенди українських ремесел, фотовиставки «Голоси свободи» та «Пейзажі Чернігова», майстер-класи, арттерапію для дітей і батьків, благодійне шоу з малювання піском та виступ групи «Sc» франко-українських музикантів тощо. Зібрані кошти буде спрямовано на закупівлю автомобілів швидкої допомоги для України.

16 вересня у столиці Молдови Кишиневі відбувся щорічний фестиваль української культури Ukrainian Days in Moldova (UDM). Організатори події: Національний конгрес українців Молдови, Жіноча громада українок Молдови. У програмі – виступи українських та молдовських фольклорних колективів, показ колекцій в напрямку «Сучасне етно» від українських та молдовських дизай-

нерів, майстер-класи, ярмарок, дегустації національної кухні, гранд-завершення концерту (хедлайнер – український гурт «Танок На Майдані Конго»).

Закордонне українство В Україні

14 вересня у Національному музеї літератури у межах міжнародного освітнього культурно-мистецького проєкту «Кримськотатарські студії» ГО «Обрядова культура України» відбулася урочиста презентація виставки «Відкриття». На ній було представлено 65 лялькових композицій кримськотатарської традиції, які презентували 40 майстринь-лялькарток від Творчої групи «Авторська лялька-мотанка» з України та діаспори (Німеччини, Португалії, Бразилії, Болгарії, Франції і Канади). Партнери проєкту: Національний музей літератури України, ГО «Колос» (Німеччина), творча група «Авторська лялька мотанка» та артсалон кримськотатарської культури «SandIQ – Скриня».

За кордоном

У Стокгольмі стартувала акція «Вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932–1933», присвячена 90-м роковинам трагічних подій. Її ініціювала Українська жіноча організація у Швеції. У рамках акції, яка триватиме до 29 листопада, український символ пам'яті Голодомору у вигляді факела-свічки подорожуватиме містами Швеції, де є українські громади. Виготовив факел скульптор Кирило Журавель. У кожному місці перебування символічної свічки проводитимуть скорботну ходу, мітинги, круглі столи, конференції із залученням місцевих урядовців, представників ЗМІ.

15–17 вересня у канадському місті Торонто проходив 27-й вуличний український фестиваль Bloor West Village Toronto Ukrainian Festival. У його рамках спільно з Канадською асоціацією кримських татар і компанією Lighthouse Immersive (Канада) відбулася світова прем'єра проєкту «Україна: Наш дім». Він включав дві мультимедійні виставки: «Імерсивне мистецтво Осередку» та «Історії Криму». Куратором та артдиректором обох виступила Гаїсія Пода, співробітниця Інституту проблем сучасного мистецтва НАМ України. А продюсером – Валерій Костюк. Увазі гостей було представлено мистецтво корінного народу Криму поряд з роботами українсько-канадських художників. Виставка «Імерсивне мистецтво Осередку» висвітлювала колекцію Українського культурно-освітнього центру «Осередок» (м. Вінніпег). Проєкт супроводжувала музика Тимура Полянського. Виставка «Історії Криму» розкрила наратив про відданість кримських татар своїй батьківщині за допомогою сучасного мультимедійного відео, яке базувалося на роботах Рустема Емінова, Юрія Хіміча, Зубейра Кадрі-Заде та супроводжувалося оригінальною партитурою Усеїна Бекірова. Крім того, на фестивалі продюсери українських імерсивних виставок Наталя Делієва та Валерій Костюк презентували віртуальний тур та сайт імерсивної виставки «Україна – земля хоробрих» (була представлена у Канаді раніше), який було реалізовано за підтримки Українського культурного фонду.

Представники Посольства України в США, зокрема Посол Оксана Маркарова долучилися до 20-го Вашингтонського українського фестивалю, який збирає українців з американської столиці на території Українського православного собору Святого Андрія в Сілвер Спрінг, округ Колумбія. Програма фести-

валю, що відбувся 16 та 17 вересня, включала концерт за участі українських танцювальних колективів і виконавців зі США та Канади, а також спеціальних гостей з України – Олега Скрипки та Наталії Валевської.

Українська громада Ліми та Посольство України в Перу взяли участь у I Міжнародному ярмарку культури, туризму та освіти, організованому муніципалітетом Мірафлорес у парку Салазар 22–24 вересня, за участі 22 країн та освітніх і культурних установ.

Союз українок Естонії та Конгрес українців Естонії представляли Україну ярмарку національних культур ETNOLAAT, що проходив 23–24 вересня у Таллінні, на Ратушній площі. Презентували сувенірну продукцію та національну кухню. Зібрані кошти спрямують на підтримку ЗСУ.

Українська спілка в Анкарі була серед учасників Фестивалю культур світу, що відбувся у столиці Туреччини 23 вересня. На ньому діяв український стенд з сувенірною продукцією. Також було презентовано творчу культурну програму за участі танцювальних ансамблів та окремих артистів.

Українська жіноча ініціатива в ОАЕ та Посольство України представили українську мову на Європейському дні мов в Абу-Дабі – щорічному святі, яке організовують Європейський національний інститут культур в ОАЕ спільно з представництвом ЄС в ОАЕ та європейськими посольствами. Цього року з ахід приймала Іспанська школа. Відвідувачі українського стенда знайомились з історією та сучасністю української мови, цікавими фактами про неї.

22 вересня для української діаспори на Кіпрі, а також українських дітей та їхніх батьків, які вимушено опинились на острові через війну проти України, відбувся спеціальний безкоштовний показ анімаційного фільму «Мавка. Лісова пісня» українською мовою у кінотеатрі K-Cinplex у Нікосії. Захід пройшов за організаційної підтримки асоціації «Товариство українсько-кіпрської дружби».

Благодійний концерт «Мелодія для України», завдяки якому вдалося підвищити обізнаність про Україну і залучитися підтримкою в складні часи, відбувся 15 вересня у Музичній залі «Yamaha» у місті Бангкок (Таїланд). Захід було організовано у співпраці Посольства України в Королівстві Таїланд, Музичної академії «Ямаха», Бангкокської спілки імені Ф. Шопена, університетів Махідол та Рангсіт, а також української громади Таїланду.

За участі Посла України на Кіпрі Руслана Німчинського та представників Українського дому на Кіпрі у м. Пафос 30 вересня відбулося урочисте відкриття художньої виставки-продажу робіт «Божий Світ» заслуженої художниці України Ольги Бринцевої. Її було приурочено до Дня захисника і захисниці України, а також до свята Покрови Божої Матері. Усі зібрані кошти підуть на потреби ЗСУ.

13 вересня у столиці Грузії Тбілісі відбулося урочисте відкриття Українського дому – багатофункціонального офісу та громадського простору, де відбуватимуться заходи для української громади. Ініціатором стала громадська організація «Грузинсько-українська платформа». Діяльність осередку профінансовано завдяки Програмі розвитку ООН (ПРООН) та за підтримки Німеччини.

Мистецькі заходи В Україні

8 вересня у Львові відбулося відкриття Днів європейської спадщини. Україна, Литва та Польща разом у форматі відеопривітання символічно відкрили програми заходів у своїх країнах. Упродовж вересня в Україні проходила широка та різноманітна програма на загальноєвропейську тему «Жива спадщина»: культурні заходи, мистецькі вистави, інтерактивні майстер-класи з традиційних ремесел, лекції та екскурсії для людей різного віку. До ініціативи «Дні європейської спадщини» також приєдналися Чернігів, Хмельниччина, Вінниччина, Київщина, Полтавщина та Черкащина. Також Україна стала однією з 8-ми країн-учасниць конкурсу «European Heritage Makers», проведення якого оголосила Рада Європи. Конкурс, що стартував 1 вересня і триватиме до травня наступного року, заохочує юне покоління досліджувати, відкривати та зберігати свою національну спадщину. Переможці зможуть відвідати Страсбург.

13 вересня у Львові було розгорнуто пленерну виставку «Міста-фенікси. Відбудова після воєнних руйнувань», яку організували Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника, Національний інститут імені Оссолінських (Вроцлав, Польща) та Варшавський офіс реставрації пам'яток. Фотографії, розміщені на огорожі бібліотеки імені Василя Стефаника, демонстрували досвід відбудови міст, які постраждали від війни, у Великій Британії, Польщі, Хорватії та інших частинах світу. Приклади їхньої уже здійсненої реконструкції було презентовано поруч із проектами реконструкції міст України.

За кордоном

Фотовиставку «Російські воєнні злочини» було розгорнуто 4 вересня в Університеті Гумбольдта у Берліні (Німеччина). Її було підготовлено Фондом Віктора Пінчука та PinchukArtCentre у партнерстві з Офісом президента України, Міністерством закордонних справ України, німецьким Бундестагом, Університетом Гумбольдта. Виставку відкрили віцепрезидентка німецького Бундестагу Катрін Герінг-Екардт та Посол України у ФРН Олексій Макеєв.

В Единбурзькому музеї у Великій Британії розгорнуто експозицію світлин «Київ – незламне серце Європи», що ілюструє вплив війни на повсякденне життя людей в Україні. Її було створено Департаментом суспільних комунікацій КМДА. Фотовиставку склали 32 зображення Києва й прилеглих міст, які зазнали руйнувань під час війни. До прибуття в Единбург вона експонувалася в Празі (Чехія), Гіссені та Берліні (Німеччина), Парижі (Франція), Мехіко (Мексика) та ін.

Фестивалі

За кордоном

Київ став цьогорічним запрошеним містом-гостем і учасником фестивалю популярної культури La Mercè, який проходив з 22 до 25 вересня у Барселоні (Іспанія). Вперше на ньому було представлено велетенських ляльок міста-героя фестивалю. Бо зазвичай це – постаті, пов'язані з місцевою культурою та історією. Мер Києва Віталій Кличко разом з мером Барселони Жауме Колбоні презентували українських ляльок-велетнів – княгиню Ольгу та князя Володимира, яких виготовили каталонські майстри за українськими ескізами. Фестиваль було відкрито ходою цих фігур під музичний супровід Козацького маршу у виконанні

нанні каталонських музикантів, а також під танок Київського театру українського фольклору «Берегиня». На кілька днів посеред Барселони створюють сцени та концертні майданчики, де відбуваються виступи різних артистів: музикантів, танцівників, акробатів та ін. Українські музичне й танцювальне мистецтва на фестивалі представили балет Apache, етногурт DakhaBrakha, панк-рок гурт Gogol Bordello, реп-співачка Alyona Alyona та ін. Частиною програми Києва стало шоу та майстер-клас від Київського академічного театру українського фольклору «Берегиня». Представниками циркового мистецтва були молоді артисти, студенти Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв. Гості фестивалю мали змогу ознайомитися із фотовиставкою робіт видатної української художниці Марії Примаченко із колекції Національного музею українського народного декоративного мистецтва. Окрім того, в Барселоні було представлено національну українську кухню.

З 1 по 4 вересня у польському місті Легниця тривав I Міжнародний благодійний фестиваль польсько-української культури «Під спільним небом». Даний проєкт третій рік поспіль (цьогоріч на міжнародному рівні) втілювали спільними зусиллями Державний історико-культурний заповідник «Нагуєвичі» спільно із постійними партнерами Державним колегіумом імені Вітелона, за фінансування Польсько-української ради обмінів молоді. Організаторами заходу у Польщі також стали Фундація «Помагаймо і крапка», Товариство українців Легниці за сприяння старости легницького повіту, міського уряду і товариства «Спільнота Академічна». Від України у фестивалі взяли участь студенти та викладачі навчальних закладів Львівщини (Дрогобицького музичного коледжу ім. Василя Барвінського та Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка), офіційна делегація від Державного історико-культурного заповідника «Нагуєвичі» та Дрогобицької міської ради. Студенти та викладачі навчальних закладів Львівщини зустрілися з польськими колегами, організували просто неба концерти та танцювальні виступи, благодійний аукціон творів мистецтва, а також відвідали навчальні заклади, місцеві музеї та туристичні локації краю тощо.

Музика В Україні

25–28 вересня у Кропивницькому, Черкасах та Львові тривав XXI Мистецький фестиваль «Осінь з музикою Кароля Шимановського». Головними організаторами фестивалю виступили ГО «Об'єднання поляків „Полонія” ім. К. Шимановського» та Кропивницький музей музичної культури імені Кароля Шимановського. Головним акцентом фестивалю була тема війни, а також польсько-українська солідарність під час російської агресії. Серед закордонних учасників фестивалю були піаністи Йоанна Доманьська (Катовіце), Войцех Кубіца (Лодзь), скрипаль Матеуш Макух (Познань).

Польський піаніст Шимон Нерінг, лауреат і переможець багатьох музичних конкурсів, взяв участь у концертній програмі з нагоди відкриття 160-го мистецького сезону Національної філармонії України 8 вересня. Виступ пройшов за підтримки Польського інституту у Києві.

Під батугою британського диригента Пола Манна 12 вересня відбулося відкриття 25-го ювілейного сезону симфонічного оркестру INSO-Львів, яке він присвятив ЗСУ.

30 вересня в Одеському національному академічному театрі опери та балету у рамках концерту «Вечір в опері» виступив французький органіст Бернар Струбер.

За кордоном

3, 5 та 10 вересня у Варшаві проходив дев'ятий фестиваль «Дні української музики». Організатором події є фонд Pro Musica Viva, який цього року відзначає 25-ліття своєї діяльності. Співзасновником (разом з Євою Самборською) та незмінним очільником фонду є польський і український композитор та диригент Роман Ревакович. Програма культурної події включала концерти українських та польських виконавців у концертній студії Польського радіо ім. Вітольда Лютославського та в атріумі офісної будівлі SENATOR. Серед українців – фортепіанний дует Kuiv Piano Duo, піаністи Олександра Зайцева і Дмитро Таванець. У рамках фестивалю відбулися дві світові прем'єри творів українських композиторок Богдани Фроляк й Олени Ільницької.

5 вересня у столиці Бельгії Брюсселі пройшла знакова подія – фінальний концерт міжнародного проєкту LOST CHILDHOOD, присвяченого темі втраченого дитинства під час війни в Україні. У межах події відбулася світова прем'єра однойменної кантати Євгена Оркіна «Татусева Книга», присвячена пам'яті вбитого росіянами українського письменника Володимира Вакуленка. Твір виконали Молодіжний симфонічний оркестр України/УсОУ (дигигентка – Оксана Линів) разом з дівочим хором «Вогник», хором хлопчиків «Дзвін очок» та солістами Юлією Ткаченко (сопрано), Валентиною Плужніковою (мецосопрано), Андрієм Бондаренком (баритон) та Філіпом Кельцом (чтець). Програму доповнив «Концерт для скрипки з оркестром № 1, оп. 26» М. Бруха у виконанні українського скрипаля Дмитра Удовиченка. Концерт відбувся під патронатом Президентки Європейської комісії Урсули фон дер Ляєн. Партнерами події стали Бельгійська федеральна державна служба закордонних справ, Міністерство культури та інформаційної політики України, Посольство ФРН в Бельгії, Місія України при Європейському Союзі, фестиваль LvivMozArt та благодійний фонд «Рідні». Усі кошти від продажу квитків буде спрямовано на підтримку молодих українських музикантів.

Президент міста Кракова Яцек Майхровський та мер Києва Віталій Кличко запросили на особливе святкування 30-річчя співпраці міст-побратимів – 35-годинний музичний перформанс «VEXATIONS: мантра для Києва». У краківському кінотеатрі «Київ» упродовж 35 годин без зупинки, 30 вересня та 1 жовтня, тридцять піаністів-аматорів та професіоналів виконували музичний твір «Vexations» («Турботи») французького композитора Еріка Саті почергово 28 разів. Завдяки інтернет-сполученню, яке реалізувало експериментальне телебачення UKRAiNATV та #StreamArtStudio у культурному кластері «Краків» в Києві з'явився віртуальний рояль і глядачі могли спостерігати за дійством. Перформанс був водночас протестом проти загарбницького вторгнення рф в Україну, вираженим мовою мистецтва. Організатори заходу: фестиваль відкритої музики «Музика в Старих Баліцах», кінотеатр Kijów, «Apollo Film», місто

Краків, місто Київ, культурний кластер «Краків», UKRAiNATV, #StreamArtStudio.

Київський симфонічний оркестр/Kyiv Symphony Orchestra виступив 3 вересня у столиці Чехії, в Старому королівському палаці, розташованому в історичному Празькому Граді. В урочистій Владиславській залі Старого королівського палацу пролунав «Воєнний реквієм» Бенджаміна Брітена за участі 220 музикантів: із Празької філармонії, Чеської філармонії, Київського симфонічного оркестру, а також Празького філармонічного хору, дитячого хору «Радість» та міжнародних солістів під орудою диригента Лукаша Василька. Також долучились співаки з Європи та США. Подію відвідав президент Чехії Петр Павел.

У вересні, за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики, відбувся тур Академічного камерного хору «Хрещатик» в межах культурного проєкту «Мистецькі діалоги: Україна – Німеччина». Головною метою проєкту був культурний обмін між країнами, а також проведення концертів, щоб познайомити жителів та гостей Німеччини з національною українською культурою та вокально-хоровим мистецтвом. Організація концертних заходів також мала на меті підтримку українців, що вимушено опинилися в Німеччині через війну в Україні. Концертні виступи хору відбулися в містах Менден, Кельн, Бланкенхайм, Фрехен, Бохум, Хюккельхофен, Керпен, Каль, Діспек, Брюль, Пульхайм, Золінген. Фіналом поїздки хору до Німеччини став великий сольний концерт на сцені Кельнської філармонії.

Національний ансамбль солістів «Київська камерата» з 5 по 10 вересня гастролював у містах Німеччини: Егінген, Вайльгайм-Шонгау, Альгоу, Равенсбург, Коттбус. А провідні солістки Львівської національної філармонії Віоліна Петриченко (фортепіано) та Лілія Нікітчук (мецо-сопрано) виступили з концертами української музики 2, 3 та 4 вересня у німецьких містах Весселінг, Кельн та Целле.

Генеральне Консульство України у Гданську виступило організатором концерту українських музикантів, що відбувся 27 вересня у Польській балтійській філармонії ім. Фридерика Шопена. Солісти – Наталія Ляшенко (скрипка), Назарій Пилатюк (скрипка), Олександр Пірієв (віолончель) – виступали під керівництвом директора Маріупольської камерної філармонії, заслуженого діяча мистецтв України Василя Крячка. Захід був проявом солідарності з фестивалем класичної музики «Mariupol Classic», який нині не може відбутися в Маріуполі.

25 вересня за сприяння Посольства України у Словацькій філармонії Братислави відбувся концерт Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України, який вирішили присвятити 30-річчю встановлення дипломатичних відносин між Україною та Словаччиною. А 11–13 вересня тривало гастрольне турне цього ж колективу на Тайвань. Концерти відбулися в найкращих концертних залах найбільших міст острова: Тайбей, Гаосюй, Тайчжун.

З 28 по 30 вересня у м. Дармштадт відбувся Міжнародний джазовий форум «Destination Unknown: Die Zukunft des Jazz», організований Джазовим інститутом Дармштадта. У заході, присвяченому ролі джазу, його джерелам та актуальним проблемам, взяла участь Мар'яна Бондаренко, керівниця напряму «Музика» Українського інституту.

Театр В Україні

За підтримки Агентства США з міжнародного розвитку USAID з 8 до 16 вересня проходив XXV Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Та-врїї». Упродовж фестивалю працювали home program у Херсоні, а також guest program в інших містах країни та за кордоном на сценах театрів–учасників. З-за кордону у фестивалі брали участь Муніципальний театр Малтепе (Стамбул, Туреччина), СТВ – СотрапІа de TeaОю de Braga/Театральна труппа Браги (Португалія). Крім показів вистав, у рамках події у деяких містах відбулися літературно-музичні сцени, метою яких стала підтримка ідеї фестивалю, який продовжує свою роботу під час війни. Одна з таких – онлайн-зустріч «ЛітТЕРРА без меж» (м. Херсон-Ганновер, Україна-Німеччина, ведуча – Юлія Майстренко).

24 серпня Одеський національний академічний театр опери та балету відкрив VIII Міжнародний фестиваль мистецтв «Оksamитовий сезон в Одеській опері». На одному з його заходів 10 вересня виступив запрошений всесвітньо відомий диригент Йосіда Хірофумі (Японія-Італія). Він керував оркестром під час виконання опери «Богема» Джакомо Пуччіні. А 16 вересня увазі глядачів було запропоновано спільний проєкт Одеської опери та Opera Production С.Д. (Австрія) у постановці режисера Анатолія Прейслера за участі митців з Королівства Нідерланди, Німеччини, Франції – оперу Дж. Пуччіні «Мадам Баттерфляй». У партії Сузукі постала запрошена солістка Анна Євтехова (Україна – Італія).

Вперше у Києві відбувся англomовний театральний фестиваль Ukraine Fringe. Він став оновленням англomовного театального фестивалю PRO.ACT Fest. На Ukraine Fringe з 31 серпня до 3 вересня виступили 6 театральних колективів з різних країн (США, Велика Британія, Франція, Україна, Швейцарія, Китай). Зокрема було представлено моновиставу «Pussycat in the Memory of Darkness» за твором української драматургині Неди Нежданої, яку зіграла британська акторка Крістін Мілворд, моновиставу Роберта МакНамари «Reports to an Academy» за твором Франца Кафки, яку адаптував до сцени німецький режисер Габріель Джакобі, від команди зі США, моновистава L'Imposteur, яку зіграла Жюлі Зено з Франції (автор Кріс Крайнок), вистава То-То: a fairy tale of Lo-ting (Tomas K. H.) від гонконзького Tse a Theatre Aether та ін.

З 13 по 18 вересня в Ужгороді проходив Міжнародний театральний фестиваль «Монологи над Ужем». У його рамках було представлено спільний проєкт театру ОКО Ukraine та Poland stowarzyszenie On/Off (Польща) – монодраму «Крізь шкіру» за участі Галини Риби (драматург – Наталія Блок, режисер – Агата Дичко з Польщі); спільний проєкт французьких та українських митців – моновиставу «Ця бісова гірка правда» (актор – Ніколя Ізамбар, драматург та режисер – Ольга Анненко); моновиставу «Ненавиджу» (актор – Петер Чижмар (Словаччина), режисер – К. Рожин (Велика Британія)), моновиставу «Спереду та позаду» (актор – Матеуш Новак (Люблін, Польща)).

Театри з Варшави (Польща), Батумі (Грузія) та Ванкувера (Канада) взяли участь онлайн у IV Відкритому театальному фестивалі “Scene-Fest”, що проходив з 8 по 11 вересня у Кропивницькому на базі Кіровоградського академічного обласного театру ляльок. Фестиваль проходив під гаслом «Заради миру і життя! За перемогу світла» і був присвячений Збройним силам України.

Чи потрібне у повномасштабний період війни театральне мистецтво і яким воно має бути? Ці питання обговорювали у межах VI Міжнародного конгресу «Театр крокує Європою. Театр. Війна», що проходив у київському театрі «Золоті ворота» 19 та 20 вересня, за участі (офлайн і онлайн) культурних інституцій, митців та театральних менеджерів, зокрема, керівника польського театру «CHOREA» Томаша Родовича. У рамках конгресу відбувся показ вистави «Вісті з минулого» («News from the past»), створеної українським режисером Стасом Жирковим разом з продюсером Мартіном Вальдесом-Штаубером у Мюнхені (Німеччина).

За кордоном

30 вересня Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка відкрив 63-й Міжнародний театральний фестиваль MESS у Сараєво (Боснія і Герцоговина) виставою «Калігула» (режисер – Іван Уривський).

Дві вистави Харківського державного академічного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва стали учасницями міжнародних фестивалів. У Кельні на фестивалі документального театру Theaterfestival Neues Europa 20 і 21 вересня пройшли покази вистав режисерки Оксани Дмитрієвої «Вертеп» і «Я норм» (авторка п'єси – львівська драматургиня Ніна Захоженко). Обидві вистави стали переможцями опен-колу Українського інституту, проведеного у співпраці з фестивалем Neues Europa. Також вистава «Вертеп» взяла участь у Міжнародному фестивалі театрів ляльок у Шарлевіль-Мезьєрі (Франція). Цьогоріч українська вистава вперше була представлена в програмі фестивалю.

З 27 по 30 вересня Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки перебував у Норвегії з культурною місією. Поїздка відбулася за підтримки Human Rights House Foundation та Nobel Peace Center. У рамках поїздки 30 вересня відбувся показ вистави «Imperium Delendum Est» в Національному театрі Осло. Також команда театру долучилася до публічної розмови, організованої Нобелівським комітетом Премії миру і присвяченої Україні, театру, мистецтву і культурі в час війни.

30 вересня та 1 жовтня у львівському театрі Лесі Українки відбулася прем'єра вистави «Ich will leben/Я хочу життя. Тиха вечірка для Зельми Меєрбаум» режисера Андре Ерлена. Твір створювали спільно із театром у Кельні Futur3 та з міським театром Зенфтенберга Neue Bühne Senftenberg за п'єсою Марен Сімонейт. Це третя постановка, здійснена в межах німецько-українського проєкту «Прикордонні території».

Кіно

В Україні

З 8 по 16 вересня одночасно в трьох українських містах (Кам'янець-Подільський, Бровари та Одеса), а також у Німеччині, Польщі та Таїланді проходив VI Міжнародний кінофестиваль «Бруківка». Найкращим фільмом Міжнародної конкурсної програми стала стрічка «Наші чоловіки і жінки» режисера Ахмеда Алесіра (Йорданія). Спеціальною згадкою Міжнародної конкурсної програми «За майстерну анімаційну поетику та довершений центральний образ» відзначено фільм режисера Жоау Гонсалеса «Торговці льодом» (Португалія / Велика Британія / Франція). Ця ж стрічка отримала згадку журі Спілки кі-

нокритиків України «За збереження європейської традиції анімації та майстерне нагадування про силу родинних зв'язків – навіть над прірвою і в оточенні криги». Спеціальні відзнаки від команди кінофестивалю здобули, зокрема, фільми: «Свята вода» (Андрій Куціла, Україна/Польща) – «За нагадування про часи «до війни»; «Літо 94-го» (Олівер Шварц і Басті Шварц, Німеччина) – «За віру в дитячі фантазії та їхнє втілення».

З 28 вересня по 1 жовтня пройшов III Івано-Франківський міжнародний фестиваль короткого метру «4:3». Головний приз міжнародного конкурсу здобула стрічка «Тварини Токіо» японського режисера Тошикі Яширо. А спеціальні відзнаки міжнародного конкурсу – «Потьомкінці», румунського режисера Радуги Жуде (ця ж стрічка здобула головний приз міжнародного конкурсу за версією журі Спільки кінокритиків України) та «Люди ночі», реж. Джудіт Оффо. Цього року на фестивалі вперше було проведено програму короткометражної анімації, створеної у співпраці з польськими фестивалями анімації O!PLA Ogólnopolski Niezależny Festiwal Animacji та RISING OF LUSITANIA AnimaDoc Film Festival. Куратор програми – Пйотр Кардас, програмний директор вище згаданих фестивалів.

З 21 по 24 вересня в Ужгороді проходив IV Карпатський гірський міжнародний кінофестиваль, присвячений горам, сталому туризму та збереженню природи із фокусом на документальне кіно. Цьогоріч участь у кінофестивалі взяли представники 36-ти країн. Журі фестивалю відзначило такі закордонні стрічки: найкращий ігровий короткометражний фільм – «Іди в ліс», реж. Люсі Прост (Франція, 2022); найкращий анімаційний короткометражний фільм – «Еголенд», режисер Ігнацій Лопес Фабрегас (Іспанія, 2022); спеціальна відзнака за анімаційний короткометражний фільм – «Хижий виклик», режисер Карні Аріелі, Сол Фрід (Велика Британія, 2022); спеціальна відзнака за документальний короткометражний фільм – «Наступний день», реж. Гленн Дюмортієр (Бельгія, 2022); найкращий документальний повнометражний фільм – «Три жінки», режисер Максим Мельник (Німеччина, 2022).

7 вересня одночасно у Києві, Львові та Одесі розпочалися покази XII Фестивалю американського кіно «Незалежність», що проходив за підтримки Посольства США в Україні. Цьогоріч увазі глядачів було запропоновано американські ігрові та документальні стрічки, у фокусі яких – інклюзивність, солідарність, соціальна нерівність, та боротьба за права людини. Серед фільмів програми – номінанти Film Independent Spirit, представлені у співпраці з організаціями Film Independent та Global Media Makers. На честь 60-річчя Квентіна Тарантіно, фестиваль представив ретроспективу фільмів культового режисера.

Український медіасервіс Megogo підписав багаторічну ліцензійну угоду з «Warner Bros. Discovery» на показ серіалів HBO та MAX. Угода передбачає показ усіх нових релізів HBO та MAX, а також повернення серіалів, які вже були на платформі раніше. Крім того, отримано ексклюзивні права на нові серіали, прем'єра яких відбулася у 2023 році. Угода також надає Megogo доступ до повної бібліотеки HBO, включно з ексклюзивними правами в Україні на популярні серіали. Медіасервіс придбав права та активно інвестує в озвучення фільмів і серіалів, які не мають українського перекладу. Локалізацією займається власна студія озвучення Megogo Voice.

За кордоном

З 30 серпня до 9 вересня тривав Венеційський міжнародний кінофестиваль. У його конкурсній програмі Orizzonti Extra відбулася світова прем'єра дебютної повнометражної стрічки Анни Бурячкової «Назавжди-Назавжди». Також у межах фестивалю було представлено український інтерактивний VR-проект Валерія Коршунова «Доба перша» – у програмі Biennale College Cinema; «Поєму про зорі» Дмитра Кашуби (Україна, Італія, Франція) – серед проектів з Німеччини та Квебеку, VPV Focus 2023. Фільм, що безпосередньо торкається подій повномасштабної війни глядачі могли побачити у програмі Giornate degli Autori – це «Фотофобія» режисерів Івана Остроховського і Павола Пекарчика (копродукція Словаччини, Чехії та України). Вона перемогла у категорії «Найкращий європейський фільм». У спеціальній ретроспективній програмі Venice Classics відбувся показ українського фільму «Тіні забутих предків» режисера Сергія Параджанова. Крім того, у рамках події 6 вересня відбувся День України – захід за участі ключових представників кіноіндустрії, на якому було представлено поточні виробничі та дистрибуційні напрацювання України. Відкрила Український день вступна секція за участі президента Венеційської бієнале Роберто Чікутто, голови Державного агентства України з питань кіно Марини Кудерчук і генерального консула України в Мілані Андрія Картиша.

Українські кінострічки було високо оцінено міжнародною спільнотою. Фільм режисера Віллена Новака про події Другої світової війни в Україні «Чому я живий» отримав одразу три нагороди на Ibadan International Film Festival, що проходив з 21 до 23 вересня у Нігерії, у місті Мбадан. Його було відзначено, як «Найкраща операторська робота» (головним оператором стрічки був Данило Дедков); «Найкраща чоловіча роль» (Віктор Жданов за роль Олекси); «Найкращий повнометражний фільм». Українська акторка Ріта Бурковська отримала нагороду «Найкраща європейська акторка» за версією престижної європейської кінопремії Septimius Awards 2023 за роль у драмі «Бачення метелика» (режисер – Максим Наконечний). Церемонія її вручення відбулася в Амстердамі (Нідерланди). Документальний фільм «Капелани. Віра на війні» команди Координаційного центру мовлення національних меншин Суспільного Мовлення здобув перше місце у категорії «Короткометражна документалістика» на III Міжнародному телефестивалі «Серце Європи». Про це 28 вересня оголосило у Варшаві журі фестивалю. Ще одним переможцем у категорії «Цифровий контент» став проект «Хоробрі казки». Він посів друге місце. А «Жевріння. Дерево життя» – документальний проект телеканалу «Суспільне Культура», знятий режисеркою Надією Миколаєнко, про українське монументальне мистецтво в Маріуполі, отримав спеціальну відзнаку Міжнародного гран-прі URTI за авторську документалістику.

Фільмом української режисерки-документалістки Аліси Коваленко «Ми не згаснемо» 23 вересня відбулося відкриття Тайванського міжнародного кінофестивалю, присвяченого правам людини, у Тайбеї (The 2023 Taiwan International Human Rights Festival). Художня стрічка українського режисера Ф. Сотниченка взяла участь у конкурсній програмі Zabaltegi-Tabakalera 71-го Міжнародного кінофестивалю «Сан-Себастьян» в Іспанії, що проходив 22–30 вересня. «Ля Палісіада» – це єдиний український фільм, який організатори відібрали цього року. Цю ж кінострічку було представлено на Бухарестському

міжнародному фестивалі експериментального кіно VIEFF, у конкурсі, присвяченому інноваційним фільмам (фестиваль проходив з 26 вересня по 1 жовтня у Румунії). На 78-му Міжнародному кінофестивалі в Торонто (Канада; 7–17 вересня) відбулася північноамериканська прем'єра документального фільму польського режисера Мачека Хамели «Звідки куди», що є копродукцією Польщі, Франції та України. Також на Міжнародному кінофестивалі в Торонто 7 вересня під традиційним гаслом «Stand with Ukraine» розпочав роботу Український національний стенд, де було представлено каталоги Ukrainian Film Industry Guide та Ukrainian Films Catalogue, які презентують актуальну інформацію про українські кінопроекти, кінокомпанії, галузеві послуги та інші промоматеріали національних фільмів, студій, сервісів та локацій. Цьогоріч Український національний стенд організовано за підтримки Державного агентства України з питань кіно, Громадської організації «Нарешті» та за участі Української кіноасоціації. Драму М. Ер Горбач «Клондайк» 2 вересня показано на Міжнародному фестивалі незалежного кіно в Буенос-Айресі (у місті Ла-Плата). 30 вересня, у місті Локронан (регіон Бретань, Франція) відбулася презентація фільму «Смак Свободи» за участі співавторки та креативної продюсерки фільму Олени Моренцової-Шулик. Широкий прокат українського анімаційного фільму «Мавка. Лісова пісня» стартував у Перу, а окремі покази відбулися в Афінах (Греція) і Нікосії (Республіка Кіпр). Анімаційний фільм створено за підтримки Державного агентства України з питань кіно, Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) студією Animagrad (FILM.UA Group). А 2 вересня показ «Мавка. Лісова пісня» відбувся в Українському домі при Посольстві України в Казахстані.

На Cartoon Forum у Тулузі (Франція) відбулась презентація серіалу «МАВКА», що розробляється студією Animagrad за мотивами анімаційного фільму. Продюсерки Ірина Костюк та Анна Єлісєєва разом із партнерами з розробки серіалу, французькою компанією TeamTo, представили аудиторії розширену концепцію проекту.

З 28 вересня стартував прокат українського художнього фільму «Велика Прогулянка» режисера Олега Зборовського в Німеччині.

Документальний фільм голлівудського актора і режисера Шона Пенна про війну в Україні «Суперсила» (Superpower) вийшов 18 вересня в американський прокат у мережі Paramount+. Передпоказ фільму відбувся у Вашингтоні 14 вересня за участі самого Пенна, а також почесної спікерки Палати представників Конгресу Ненсі Пелосі, конгресмена Еріка Суолвелла та Посла України у США Оксани Маркарової.

4 вересня в Таллінні, в кінотеатрі «Сипрус», у рамках Українського кіноклубу в Естонії відбувся кінопоказ фільму «Мирний-21/Мурму-21» та творча зустріч з режисером фільму Ахтемом Сеїтаблаєвим. Перед показом кінострічки «Мирний-21» також було продемонстровано документальний фільм-новелу «Culture vs War. Ахтем Сеїтаблаєв». Ця новела є частиною комплексного проекту «Культура проти війни», ініційованого Асоціацією «Дивись українське!». Показ було організовано за підтримки Державного агентства України з питань кіно та UA Production та за сприяння Посольства України в Естонії.

Українська кінострічка «Клондайк» режисера Марини Ер Горбач стала доступною для перегляду на низці американських платформ: Apple TV, Amazon, Google Play, Vudu та You Tube Movies.

Український інститут у партнерстві з програмою Каннського кіноринку Producers Network|Marché du Film створив можливість для українських продюсерів взяти участь в індустрійній секції Міжнародного кінофестивалю у Сан-Себастьяні, який відбувся з 22 по 30 вересня в Іспанії.

Дні кіно

У рамках місяця української культури в Словацькій Республіці з 3 по 10 вересня у Братиславі та Кошиці відбувся Тиждень українського кіно за ініціативи та підтримки Офісу Президента України, Державного агентства України з питань кіно, Словацького кіноінституту та Міністерства культури Словаччини та за сприяння Посольства України в Словацькій Республіці. Глядачі переглянули чотири художні стрічки: «Мирний-21», «Снайпер. Білий ворон», «Черкаси», «Передчуття»; три документальні картини: «Область Героїв», «Мистецтво Відродження», та «Йди за мною». В рамках Тижня українського кіно відбулася дискусійна панель на тему: «Словаччина та Україна: копродукція та перспективи». Результатом дискусії стало підписання 4 вересня Меморандуму про співпрацю між Державним агентством України з питань кіно та Словацьким інститутом кінематографії. Ініціатива покликана заохочувати співпрацю кіновиробників, продюсерів та кінопрофесіоналів обох країн та підтримувати розвиток спільних проєктів.

2–3 вересня в історичному ризькому кінотеатрі Splendid Palace пройшли «Дні українського кіно», під час яких відбулися творчі зустрічі з українськими кінематографістами. Спочатку були показані документальний фільм «Культура проти війни. Ахтем Сеїтаблаєв» (2023) і воєнна драма «Мирний-21» (2023), знята Сеїтаблаєвим. Після закінчення перегляду відбулося спілкування режисера з глядачами. 3 вересня демонструвалися документальна стрічка «Втрачений дім» (2022) співрежисерів Павла Мащенко та Юлії Міщенко та нещодавно реставрована українсько-німецька стрічка «Співачка Жозефіна та Мишачий народ» (1994) режисера Сергія Маслобойщикова.

Візуальні мистецтва

В Україні

З 31 серпня до 19 вересня вперше у Києві вперше відбувався міжнародний дизайнерський фестиваль Design Week. Організатор події – Асоціація Design4Ukraine провела Київський тиждень дизайну паралельно в столиці України та за кордоном – у Цюриху, в рамках Zurich Design Weeks (Швейцарія). Саме з цього міста зголосилися провести івенти, які неможливо було повноцінно організувати в Україні через вторгнення росії. Проєкт здійснювався в межах програми ReACT4UA за фінансування уряду Німеччини. Партнер проєкту – програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Програма заходів включала виставки, дискусії, презентації, лекції, покази документальних фільмів, перформанси, світлове шоу та багато іншого.

З 29 вересня по 1 жовтня у Львові пройшов V Міжнародний фестиваль архітектури та мистецтва «ВЕЖА», цьогорічна тема якого – «Час України: нове місце України у світі». Серед заходів фестивалю – лекції, воркшопи та екскурсії від вітчизняних та закордонних архітекторів, пленери та численні дискусії. У фестивалі взяли участь понад 200 українських та закордонних архітекторів, ди-

зайнерів, художників з 20 країн світу, зокрема ОАЕ, Польщі, Франції, Німеччини, Італії, Чехії, Іспанії.

За фінансової допомоги урядів Великої Британії, Канади, США, Швеції, Швейцарії та Фінляндії в Українському домі 29 вересня відбулося відкриття виставки сучасної української скульптури «Простори. Межі. Кордони». Її було організовано у співпраці з Abramovych Sculpture Park, Артцентром Павла Гудімова «Я Галерея», OÖ Landes-Kultur GmbH (Австрія), артфундацією «Дукат», Музеєм сучасного українського мистецтва Корсаків. У межах проєкту свої твори представили 40 українських митців, які поєднують скульптуру з новими медіа. Експонати створено в різноманітних техніках та масштабах: від інсталяції на мілітаристичну тему зі ста об'єктів у центральному залі до скульптурних робіт у камерних і навіть інтимних просторах.

За кордоном

У музеї сучасного мистецтва міста Болонья (Італія) відбувся перформанс української художниці Марії Прошковської під назвою Farina. У центрі проєкту було беззупинне і тривале створення борошна з українського зерна, яке було пошкоджене прямим потраплянням російської ракети. Протягом п'яти годин художниця, не відпочиваючи, демонструвала глядачам процес роботи з ручним жорном. Мистецький захід було проведено завдяки співпраці між художницею та кураторами проєкту Лоренцо Бальбі та Джулією Пеццолі.

У місті Ейндховен у Нідерландах було відкрито виставку «З думкою про Україну», присвячену мистецьким практикам в Україні під час війни. Це – добірка робіт учасників резиденції BIRUCHIY 2022, що вже рік подорожує Європою. Одну частину виставки, що складалася з відеоробіт, було представлено у Музеї ван Аббе (Van Abbemuseum); другу – у домі та студії співкуракторки виставки та художниці Гріт Мен-шерт.

5–20 вересня у галереї центральної бібліотеки міста Мілтон Кінз (Велика Британія) проходила виставка «LoveFreedomUkraine» британсько-українського мистецтва з нагоди Дня Незалежності України в рамках щорічних національних Днів відкритих дверей спадщини (Heritage Open Days). Організаторами виступили британська благодійна організація The Chernobyl Relief Foundation in the UK та фонд Ukraine Appreal. На цій виставці було представлено понад 100 робіт українських художників-біженців та дітей у співпраці з британськими художниками, демонструючи сучасні та традиційні форми мистецтва та підвищуючи обізнаність про відданість України свободі свого народу.

Престижна премія для фотографів International Photography Awards визначила переможців – до переліку потрапили фотографії з України американського фотографа і кореспондента турецького інформаційного агентства «Анадолу» Вольфганга Швана. Він переміг у категорії Editorial/Press підкатегорії «Війна», отримавши нагороду Press Photographer Of the Year («Пресфотограф року») за серію фотографій зі сходу України, зокрема пораненої внаслідок ракетного удару вчительки з Чугуєва Харківської області Олени Курило. Нагороду в номінації Book Photographer Of the Year отримала спільна робота 93 фотожурналістів про війну в Україні – Ukraine: A War Crime. А друге місце в цій же номінації – робота Relentless Courage: Ukraine and the World at War. Це збірка фотографій від понад 20 найавторитетніших фотожурналістів світу, серед яких Керол

Гузї, Лінсі Аддаріо, Пола Бронштейн, Юстина Мельникович та інших. А на обкладинці – фото Дмитра (Ореста) Козацького з «Азовсталі». У номінації Professional Editorial підкатегорії Press, Political перемогло фото Володимира Зеленського після звернення до Конгресу США від фотографа Марка Абрахама.

Музеї. Охорона культурної спадщини В Україні

21–22 вересня в Києві відбувся Форум «Українська культурна спадщина: #ДійЗадляСпадщини», на якому представники міжнародних організацій, української влади та експерти обговорили концептуальний вимір культурної спадщини, міжнародний та український досвід захисту культурної спадщини під час війни, способи документування злочинів, здійснених росією проти України, а також питання цифровізації та адвокації у цьому контексті. Форум було організовано Програмою сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Рада в Україні у співпраці з ЮНЕСКО та Міністерством культури та інформаційної політики України. В рамках заходу, зокрема, було презентовано міжнародні донорські та державні програми, спрямовані на документування численних злочинів, які здійснює російський агресор проти культури України та її пам'яток, а також на їх реставрацію тощо.

1 вересня у Національному заповіднику «Софія Київська» відбулась робоча зустріч т. в. о. міністра культури та інформаційної політики України Ростислава Карандеєва, генерального директора Заповідника Нелі Куковальської та представників швейцарської компанії «Біудрай», які за допомогою інноваційних технологій забезпечили захист собору «Софії Київської» та решти будівель ансамблю від руйнівних наслідків перезволоження фундаментів та стін. Під час зустрічі також йшлося про вирішення проблем перезволоження фондосховищ для безпечного збереження евакуйованих колекцій, убезпечення невіддільних елементів та збільшення стійкості будівель до вибухових хвиль або вібрацій.

4 вересня у «Софії Київській» представники заповідника та волонтери прийняли черговий гуманітарний вантаж для музеїв України від МЗС Німеччини та Центру допомоги мистецтву України (Ukraine Art Aid Center). Крім того, представники Центру допомоги мистецтву України перебували з 17 по 21 вересня з робочим візитом на Львівщині. На робочу зустріч з представниками Ukraine Art Aid Centers та засідання круглого столу, присвяченого питанню подальшої співпраці та допомоги закладам культури України, прибули близько 40 представників провідних музеїв України.

Фундація OBMiN у співпраці з Міністерством культури та інформаційної політики України за підтримки посольства Німеччини у Варшаві розпочали проведення серії онлайн-воркшопів для українських музеїв «FILLING BLIND SPOTS #museums have a voice». З вересня до кінця грудня будуть проходити воркшопи з ефективною комунікації та лекції експертів щодо широкого розуміння промоції, сторітелінгу та побудови сучасного нарративу у виставкових проєктах. 25 вересня відбувся перший тренінг: «Поліфонія пам'яті в нарративному музеї – спільний досвід та їхні різні інтерпретації в Домі європейської іс-

торії», лекція Джоанні Урбанек (кураторка, Дім європейської історії в Брюсселі).

За кордоном

15 вересня Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, який зібрався в Ер-Ріяді в Саудівській Аравії, затвердив внесення об'єктів «Київ: Собор Святої Софії та прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра», а також «Ансамбль історичного центру м. Львів» до Списку всесвітньої спадщини, що перебуває під загрозою через небезпеку знищення, яку створює російська агресія. Включення українських об'єктів до цього Списку надає Україні додаткові юридичні аргументи для збору доказів агресії росії проти культурної спадщини України. Також відкриває двері для додаткової технічної допомоги, аби реалізувати нові надзвичайні заходи для захисту унікальної спадщини. Участь у 45-й сесії Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО брала заступниця міністра культури та інформаційної політики України Анастасія Бондар, а також серед членів української делегації були Микола Мовчан, заступник Постійного представника України при ЮНЕСКО, Іван Ліптуга, директор Департаменту культури, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Одеської міської ради.

27 вересня у Братиславі, у Словацькому національному музеї, відбулось урочисте відкриття виставки «Війна в Україні. Обличчя ворога», що розповідає про збройну агресію росії та боротьбу українців проти неї. Це новий європейський виставковий проєкт Національного музею історії України у Другій світовій війні, організований спільно зі Словацьким національним музеєм. Ця виставка відбувалася під патронатом Офісу Президента України. У її відкритті взяли участь міністр культури Словацької Республіки Сільвія Гронцова та посол України в Словаччині Мирослав Кастрян. Експозиція розкривала трагічні реалії російського вторгнення, що принесло українському народові страждання й руїни. Тут було представлено 355 автентичних воєнних артефактів. Їх зібрав український Музей війни під час польових експедицій до визволених територій – одразу після відступу росіян. Це частина військової документації, що зберігається в його стінах від самого початку широкомасштабної агресії. Виставка доступна у Словацькому національному музеї до кінця жовтня.

7 вересня в OpenArtMuseum міста Санкт-Галлен (Швейцарія) під кураторством директорки Київської галереї «Родовід» Лідії Лихач відбулося відкриття виставки «Звір війни – наївне мистецтво України», у центрі уваги якої – колекція робіт Марії Примаченко з картиною «Звір війни». У художньому музеї наївне народне мистецтво з України було представлено 50 роботами 23 художників. Виставка супроводжується каталогом німецькою, англійською та українською мовами та буде відкрита до 25 лютого 2024 року.

Генеральний директор Національного музею історії України Федір Андрощук отримав Індивідуальну відзнаку в галузі археологічної спадщини 2023 року від Європейської асоціації археологів (ЕАА European Association of Archaeologists). Ця найбільша у Європі організація фахових археологів присудила таку нагороду Федору Андрощуку за лідерство в захисті української археологічної спадщини під час війни, а також за прагнення підвищити обізнаність

про важливість археологічної спадщини в цей важкий період та за професійний рівень.

У Музеї української культури, що в місті Свидник (Словаччина), пройшов традиційний День народних традицій. Частиною свята стали міжнародні змагання у приготуванні вареників (пирогів), що в рамках Днів європейської культурної спадщини в Словаччині проходили вже в 26-те. Серед учасників змагань був колектив Закарпатського музею народної архітектури та побуту. Музейна команда найшвидше справилася з поставленим завданням.

Креативні індустрії В Україні

27 вересня відбулася презентація міжнародної промокампанії «Етніка: українські народні художні промисли». У заході взяли участь т. в. о. Міністра культури та інформаційної політики України Ростислав Карандеєв та його заступник з питань європейської інтеграції Тарас Шевченко. Мета кампанії – посилити міжнародний імідж України як незалежної держави зі стародавніми традиціями, що є невід’ємною складовою європейської та світової культурної спадщини, та згуртувати громадян навколо збереження та промоції цієї спадщини всередині країни. Партнерами кампанії є Міністерство культури та інформаційної політики України, Український центр культурних досліджень, проєкт «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe), що фінансується Урядом Канади, FILM.UA Group. В рамках промокампанії «Етніка: українські народні художні промисли» було розроблено листівки та відео українською та англійською мовами, які розповідають про традиції косівської мальованої кераміки, гутництва, решетилівської вишивки «білим по білому» та писанкарства.

За кордоном

Український жіночий альянс модної індустрії, в який об’єдналися п’ять дизайнерок, відкрив шоурум у Парижі, в якому презентував свої колекції упродовж Тижня моди у французькій столиці з 25 вересня до 3 жовтня. Жінки-засновниці брендів Nadya Dzyak, Cheresnivska, Grief, Sayya та Tamar Keburia за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» показували свої колекції «Весна-літо-2024», особисто спілкувалися із гостями та ділилися деталями діяльності й виробництва, яке продовжує працювати і в Дніпрі, і в Харкові, і в інших містах під обстрілами. Також під час Паризького тижня моди свої колекції представили представив бренд LITKOVSKA та українські модельєри Анна Октябрь і Андре Тан.

2–4 вересня проходив Фестиваль східноєвропейського дизайну – FestivalEasternEuropeanDesign (FEED) у Варшаві, присвячений візуальному дизайну в Центральній, Східній та Південній Європі. Україну на заході представляли дизайнерські бренди Pictoric, Простір Літер, 4 Блок, Projector, Design Village.

Серія рекламних роликів про Україну «The Campaign waiting to happen», яку на замовлення Державного агентства розвитку туризму України створила ODDEE agenc, отримала Срібного Дельфіна на фестивалі Cannes Corporate Media & TV Awards – престижну міжнародну нагороду у сфері бізнес-кіно.

Література. Читання В Україні

8–10 вересня проходили XIV Міжнародні поетичні читання Meridian Czernowitz у Чернівцях. Останній захід було організовано, зокрема, за фінансової підтримки іноземних партнерів (Посольство Німеччини в Україні, добродійна організація «Українсько-єврейська зустріч», Федеральний уряд землі Карінтія, Товариство Георга Дроздовського, Посольство Швейцарії в Україні, Штутгартський літературний дім). У програмі Meridian Czernowitz відбулися поетичні читання, презентації нових книжок, публічні дискусії та винно-книжкові дегустації. У читаннях, що проходили у Літературному целанівському центрі, крім авторів з України взяли участь Ервін Мессмер зі Швейцарії, Крістоф Салай з Австрії (приєднався онлайн), Євгеній Брейгер та Аня Утлер з Німеччини, Асаф Дворі й Талі Окаві з Ізраїлю. Модерацію та переклад усіх заходів за їх участі здійснював український літературознавець, перекладач Петро Рихло.

Попри війну в Україну повернувся українсько-німецький літературний фестиваль «Міст з паперу», який тривав 27–29 вересня в Ужгороді. Щорічні спільні зустрічі письменників з Німеччини та України проходять з ініціативи Верени Нольте з Мюнхена. Щоразу для зустрічей обирається інше місто, де відбуваються читання, лекції, мистецькі акції та екскурсії. Торік «Міст з паперу» завітав до німецького Веймару. Цьогоріч до Ужгорода приїхали взяти участь фестивалі близько двадцяти письменників, перекладачів та гостей. Серед них Марсель Баер, Керстін Прайвус, Дагмар Лойпольд, Ульріке Альмут Зандіг, Томас Ланг.

18 вересня було оголошено цьогорічного лауреата українсько-єврейської літературної премії «Зустріч», засновники якої – канадська недержавна організація «Українсько-єврейська зустріч» (UJE) та ГО «Форум видавців» (Львів, Україна). Лауреатом стала Софія Андрухович за роман «Амадока» («Видавництво Старого Лева», 2020). Заснована 2019 року, ця премія присуджується щорічно за найвпливовіший твір художньої літератури та літератури нон-фікшн (почергово), що сприяє українсько-єврейському порозумінню, допомагаючи зміцнити позиції України як багатоетнічного суспільства.

За кордоном

З 28 вересня до 1 жовтня українські видавці брали участь у щорічному міжнародному книжковому ярмарку Bokmässan Göteborg у шведському місті Гетеборг. Організатором українського стенда на ярмарку виступило тамтешнє Посольство України. На стенді можна було ознайомитися із новиками «Видавництва Старого Лева», «Books&Cartoons», «Ранок», «Парасоля», «ТУТ», «НК Богдан» та «Гуанашу». Організатори Bokmässan Göteborg надали стенд українській книзі на безкоштовній основі.

Німецьке видання книги «Війна, що змінила Рондо» від Романи Романишин та Андрія Лесіва (творча майстерня «Аграфка») вдруге поспіль отримало відзнаку Міжнародного літературного фестивалю в Берліні «Виняткова книга 2023» Це міжнародна дитяча та юнацька літературна премія, яку з 2012 року присуджують у вересні.

Лауреаткою премії Drahomán Prize–2022, яка щороку вручається перекладачам з української мови на мови світу, стала І. Дмитришин. На премію її було номіновано з перекладом французькою мовою роману С. Жадана «Інтернат». Ім'я переможниці нагороди, засновниками якої є Український інститут, Український ПЕН та Український інститут книги, оголосили 26 вересня під час урочистої церемонії, яка у співпраці з партнерами з Польщі відбулася у польському місті Гданськ.

Українська письменниця Таня Малярчук отримала австрійську літературну премію імені Теодора Крамера за літературну діяльність у спротиві та екзилі. Церемонія вручення нагороди відбулася 1 вересня в місті Нідерголлабрунн.

«Література без кордонів: Солідарність у Європі» – новий проєкт Стамбульського літературного дому Kiraathane у партнерстві з літературними будинками в Осло, Берліні, Стамбулі та Діярбакирі. Цей проєкт, що фінансується фондом Allianz Kulturstiftung, спрямований на створення мережі літературних будинків по всій Європі. З амбітної ідеї, що виникла в розпал пандемії Covid-19 з метою сприяння більшому ступеню солідарності та спільності у важкий час, «Література без кордонів» перетворилася на жваву спільноту літературних будинків Європи, що беруть участь у спільному проєкті та відкривають нові горизонти для співпраці. Новий проєкт мав на меті активізувати цю мережу для вирішення нових викликів, що постали перед континентом у зв'язку з російським вторгненням в Україну. Автори, перекладачі, журналісти та митці, яких прагнула залучити ця співпраця, були змушені покинути свої домівки внаслідок конфлікту. Проєкт складався з публічних виступів, програми резиденції та створення антології текстів. У творчих резиденціях брали участь українські учасники: письменниця Ірина Цілик була в Осло, письменник Сергій Жадан – у Берліні, культурна менеджерка і перекладачка Євгенія Лопата взяла участь у резиденціях у Стамбулі та Діярбакирі. Результатом проєкту стала європейська антологія «Прибуття», що побачила світ у вересні 2023 року в всіх 4 країнах-учасницях проєкту – Німеччині, Україні, Туреччині та Норвегії. У цьому виданні українською мовою – тексти 10 європейських авторів, серед яких: Гаят Альмадун (Сирія, Швеція), Прія Бейнс (Норвегія), Фаріба Вафі (Іран), Їлдиз Чакар, Мехмет Яшин, Біргюль Огуз (Туреччина), Педро Кармона-Альварес (Норвегія), Андрій Любка, Ірина Цілик (Україна), Якоб Тілермені (Швейцарія).

В Анкарі, у приміщенні Міжнародної організації тюркської культури, відбулася презентація перекладу збірки «Кобзар» Тараса Шевченка турецькою мовою. Переклад здійснила кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри тюркології КНУ ім. Тараса Шевченка Тудора Арнаут. Підтримку надала Міжнародна організація тюркської культури (Türksoy). У рамках презентації Посольство України в Туреччині представило виставку малюнків та картин Тараса Шевченка.

1 вересня фінське видавництво Tammi випустило перший наклад книги українського журналіста й публіциста С. Руденка «Бій за Київ». У перекладі фінською книжка має назву «Київ – місто героїв». На обкладинці робота київського фотокореспондента Владислава Мусієнка. Книжка вийшла також в електронному та аудіоформатах.

Вже вдруге український проєкт Ukrainesque в Лондоні провів благодійний захід на підтримку України Ukrainian Poetry Night – вечір поезії, музики та творчості. Мета цього заходу, що відбувся 14 вересня, – поринути в українську культуру в затишній атмосфері, слухати українську поезію та музику в оригіналі та перекладі англійською. Гості заходу також могли донатити на благодійність.

Бібліотеки. Промоція читання В Україні

19–22 вересня у змішаному форматі проходив XIII Львівський міжнародний бібліотечний форум. До роботи форуму долучилися понад 300 бібліотекарів, науковців, викладачів закладів вищої освіти, видавців, авторів, читачів, провайдерів інформаційних послуг, членів та партнерів «ВГО Українська бібліотечна асоціація» з усіх куточків України та з партнерських організацій Польщі, Німеччини, Литви, Великої Британії. Цьогорічний форум проходив на тему: «Бібліотека вільних людей». Зокрема у панельному засіданні «Дружні, сильні, єдині: слово зарубіжним партнерам» взяли участь Олаф Хамман, директор Східноєвропейського Відділу Берлінської Державної Бібліотеки (Німеччина), д-р Томаш Маковський, генеральний директор Національної бібліотеки Польщі, Єжі Вознякевич, директор Воєводської публічної бібліотеки у Кракові (Польща), д-р Лаура Юхневич, Президентка Литовської асоціації бібліотекарів, Едіта Урбонавічене, Голова Литовської асоціації муніципальних публічних бібліотек. Усі у своїх виступах засвідчили підтримку України та українських бібліотекарів, розповіли про спільні проєкти та заходи, адвокацію інтересів України в міжнародних організаціях, доброчинну допомогу, послуги та сприяння працевлаштуванню українських переселенців тощо. На круглому столі «Бібліотеки як Хаби цифрової освіти» обговорювали результати проєкту «Розвиток спроможності бібліотек – Хабів цифрової освіти», що впроваджується ВГО «Українська бібліотечна асоціація» за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та проєкту «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні» (Проєкт підтримки «Дія»), який Програма розвитку ООН в Україні реалізує за фінансової підтримки Швеції. Панельна презентація «Партнерство для перемоги та розвитку» зібрала партнерів, які допомогли в організації Бібліофоруму і тих, хто активно підтримує та допомагає українцям за кордоном та українським бібліотекам долати виклики війни. Зокрема д-р Гудрун Віртц з Баварської Державної Бібліотеки (Німеччина) розповіла про те, як світова культурна спільнота з перших днів повномасштабного вторгнення мобілізувалася для захисту українського культурного надбання через міжнародну волонтерську ініціативу Saving Ukrainian Cultural Heritage Online (SUCHO). Як формуються та працюють слов'янські колекції у фондах Бодліанських бібліотек Оксфордського університету з присутніми поділилася предметна консультантка відділу слов'янських та східноєвропейських колекцій цієї бібліотеки.

У співпраці з німецьким фондом GIZ у криворізькій бібліотеці-філії № 24 КП «Міська бібліотека для дорослих» було облаштовано і відкрито простір розвитку та безпеки «SMILE» для дітей-переселенців, і для юних криворізьців. Книгозбірня перемогла в проєкті «Створення освітніх дитячих хабів: просторів розвитку та безпеки», що його реалізують у межах проєкту «Зміцнення ресурсів

для сталого розвитку приймаючих громад на сході України». Це здійснює Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH за дорученням Федерального уряду Німеччини.

Українські бібліотеки долучилися до Національних читань – польської соціальної кампанії, що сприяє пізнанню національної літератури, в рамках якої великі фрагменти знакових для польської історії і літератури творів читаються публічно. Цього разу читали роман «Над Німаном» Елізи Ожешко. Учасниками читань ситали представники польської діаспори, які проживають у багатьох містах України.

За кордоном

18–19 вересня в місті Торунь (Республіка Польща) проходили щорічні Загальні збори членів Польської спілки бібліотек (PZB) та конференція «Функціонування бібліотек після пандемії: новий досвід. Бібліотеки в новому середовищі». Від імені Української бібліотечної асоціації (УБА) участь у цих подіях взяли чинні члени Польської спілки бібліотек: Львівська обласна бібліотека для дітей в особі директорки, членкині УБА Ольги Конасової; Централізована бібліотечна система Солом'янського району міста Києва в особі директорки, членкині Президії УБА Іванни Щербини. Іванна Щербина презентувала доповідь «Працюємо на перемогу: Бібліотеки України під час війни», а Ольга Конасова представила проєкт «Промоція дитячої літератури з використанням сучасних технологій». Під час Загальних зборів президент Польської спілки бібліотек Ян Краєвський задекларував наміри щодо зміцнення подальшої співпраці Польської асоціації бібліотек та Української бібліотечної асоціації та ініціював розвиток україно-польської проєктної діяльності краєзнавчої тематики. У рамках конференції відбувся також візит до Воєводської публічної бібліотеки – Бібліотеки Коперника в Торуні. Польські колеги ділилися своїми напрацюваннями та досвідом роботи.

4 вересня у рамках проєкту «Українська книжкова полицка», що реалізується під патронатом першої леді України Олени Зеленської, у бібліотеці Кіпрського університету Посол Руслан Німчинський разом з ректором Університету паном Тасосом Хрістофідесом офіційно відкрили чергову Українську книжкову полицку на Кіпрі.

Благодійність

За кордоном

У вересні стартував північноамериканський тур на підтримку України української співачки Верки Сердючки (сценічний образ Андрія Данилка). Відбулися концерти у Нью-Йорку (Kings Theatre), в Маямі, у Чикаго, у Сан-Франциско, у Лос-Анджелесі (США), а також у Торонто (Канада).

16 вересня в Нікосії (Кіпр) пройшов благодійний показ документального фільму В. Тихого «День Незалежності». Стрічка символічно демонструвалася в День пам'яті українських журналістів, які загинули, виконуючи свої професійні обов'язки. В рамках показу також було представлено виставку «Ті, що вижили» українського фотожурналіста О. Заклецького. Її ключова тема – документальне фотосвідчення російського терору.

25 вересня в Муніципальному залі мистецтв та культури Феніче японського міста Сакай відбувся благодійний концерт за участі евакуйованих українських, а також японських артистів балету та музикантів.

Просвітництво В Україні

5 вересня у Міжнародній французькій школі відбулося урочисте закриття річного проєкту «Навчати та вчитися за допомогою живої спадщини в Україні», в якому взяли участь 11 українських шкіл. Проєкт реалізовувався громадською організацією «Центр розвитку «Демократія через культуру» за фінансової підтримки Фонду ЮНЕСКО з надання допомоги в надзвичайних ситуаціях. Він об'єднав навколо себе вчителів та учнів, носіїв-практиків, культурні організації, заклади освіти та громадські організації, щоб сприяти підвищенню розуміння учнями ролі та значення культурної спадщини. Серед гостей заходу були т. в. о. міністра культури та інформаційної політики Р. Карандєєв, голова Бюро ЮНЕСКО в Україні К'яра Децці Бардескі, директор центру розвитку «Демократія через культуру» Олександр Буценко, представники ЮНЕСКО та ін.

Аматорство За кордоном

16–17 вересня у Будинку Анни Франк в Амстердамі (Нідерланди) під керівництвом художниці Алевтини Кахідзе відбувся майстер-клас «Малюючи мапу від минулого в майбутнє». В ньому взяли участь 40 українських дітей-мігрантів віком 10-16 років, які наразі проживають у Нідерландах. Дітям провели екскурсію та розказали, як 15-річна Анна Франк вела щоденник під час Другої світової війни. Після цього Алевтина Кахідзе провела дітей через інтерактивну мистецьку сесію. Завдяки спеціальній книжці-розмальовці діти могли порівняти історію Анни зі своїми розповідями про війну. Майстер-клас є частиною проєкту «Щоденники війни: непочуті голоси українських дітей», ініційованого Христиною Храновською. Над проєктом понад 9 місяців працювала агенція з розвитку культури Port.agency. В основі проєкту – 14 історій дітей-підлітків з усієї країни, що пережили окупацію, втрати близьких. Проєкт реалізується за підтримки ЮНІСЕФ, Благодійного Фонду «Діти Героїв», Благодійного Фонду «Голоси дітей», Платформи «Тю» та МЗС України. Основні медіапартнери: Суспільне Новини і Суспільне Культура.

Партнерство За кордоном

Угоду про партнерство Києва та Берліна підписали 14 вересня мери міст Віталій Кличко і Кай Вегнер. На знак важливості співпраці та на знак солідарності німецьких партнерів з українцями відбулася церемонія проходження мерів двох міст через Бранденбурзькі ворота.

Мер Львова Андрій Садовий у рамках свого закордонного візиту до Японії 7 вересня підписав угоду про наміри щодо співпраці та взаємодії з мером міста Кобе Хісамото Кідзо. Угода передбачає співпрацю у різних галузях, зокрема, у галузі культури.

Кропивницька міська територіальна громада і громади німецького міста Крефельд та нідерландського міста Венло офіційно встановили партнерські ві-

дносини. Урочистості з підписання договорів про партнерство відбулися 11 вересня в ратуші Крефельда за участі заступника міського голови Кропивницького Михайла Бежанова, мера міста Крефельда Френка Майєра та мера міста Венло Антоана Шолтена.

Миколаїв і Дуррес (Албанія) стали містами-партнерами. Відповідну угоду 12 вересня підписали очільники міст Олександр Сенкевич та Еміріана Сако. Домовились розпочати співпрацю з освітніх обмінів та спільних культурних і мистецьких заходів. У планах також проєкти з відбудови.

Матеріал підготувала

Ю. М. Темненко, провідний редактор
сектору ДЗК відділу НАУІ
Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,63. Б/т. Зам. 77. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12